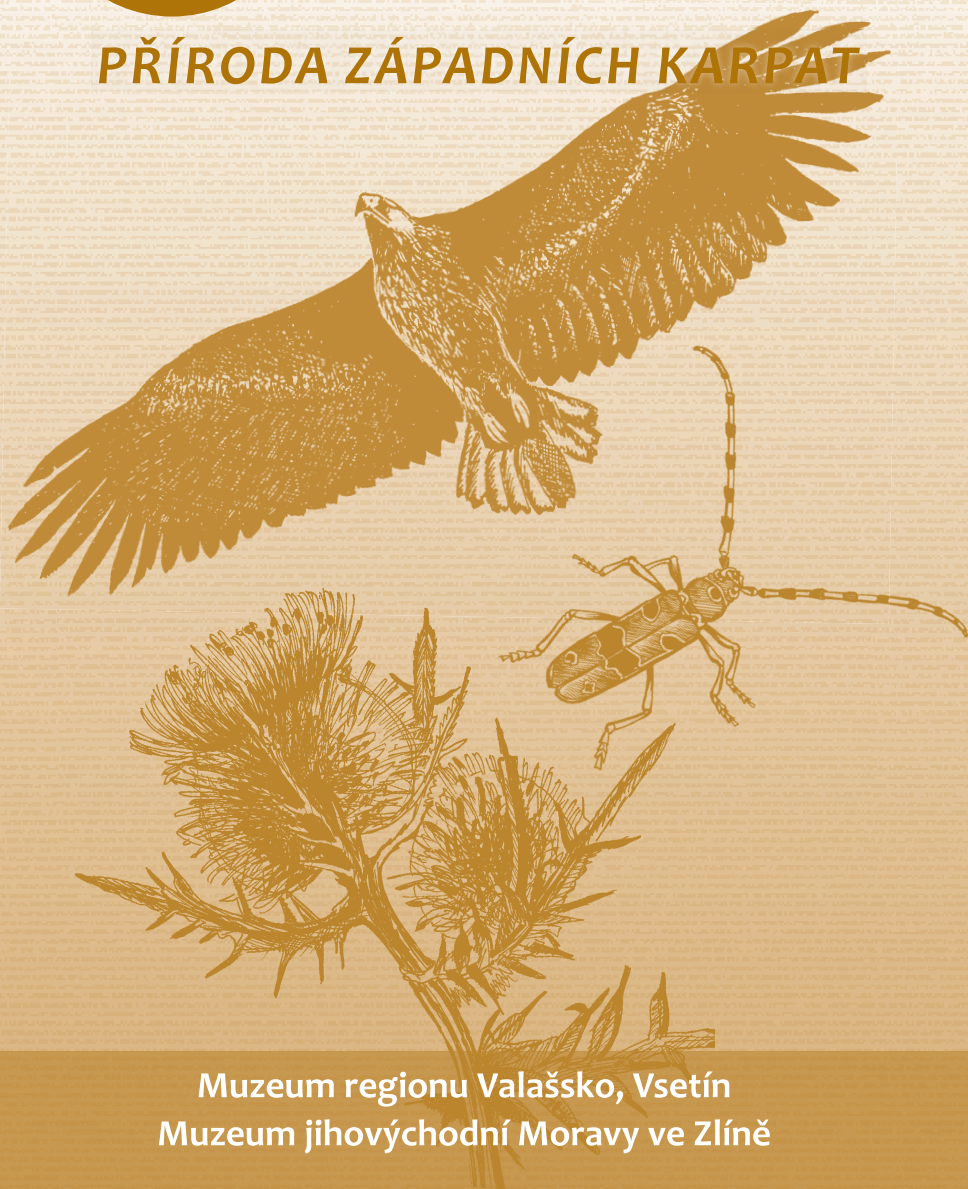

Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

**První nález perlet'ovce červeného *Argynnis pandora*
(Denis & Schiffermüller, 1775) ve Slezsku**
**First record of the Mediterranean Fritillary *Argynnis pandora*
(Denis & Schiffermüller, 1775) in Silesia**

Tomáš Kuras¹ & Ivo Boščík²

¹ Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Šlechtitelů 11,
CZ-783 71 Olomouc; e-mail: kurast@seznam.cz

² Skalice 238, CZ-73801 Frýdek-Místek; e-mail: ivo.boscik@seznam.cz

Keywords: *Argynnis pandora*, Czech Republic, immigrant, northernmost record, Nymphalidae

Abstract: *Argynnis pandora* (Den. & Schiff.) was found in one specimen (female) at Vyšní Lhoty near Frýdek-Místek (GPS: 49°38'36"N, 18°27'47"E). This is the first record of the species from Silesia and one of the most northern records in Europe. The species is not autochthonous in the region, it was an accidental occurrence, which has been increasing in Moravia in the last decade.

Perlet'ovec červený (*Argynnis pandora*) patří mezi největší evropské zástupce babočkovitých (Nymphalidae). Jedná se o druh s medi-

teránním rozšířením. Severní hranice jeho výskytu prochází jižní částí střední Evropy (Rumunsko, Maďarsko, Slovinsko, Itálie, Francie, Španělsko) (MOUCHA 1951; MACEK et al. 2015). Severně od Alp se objevuje nepravidelně. Perlet'ovec nepatří mezi migrující druhy, je ale schopen se šířit na velké vzdálenosti, tj. i mimo areál svého stálého výskytu, a zde vytvářet dočasně přežívající populace (MOUCHA 1951). Z ekologického hlediska se nejedná o biotopového specialistu. Objevuje se na okrajích světlých lesů, na lesostepích, rumišťích apod. Housenky se vyvíjejí na violkách (*Viola* spp.) (BENEŠ et al. 2002; MACEK et al. 2015).

Obr. 1: Perlet'ovec červený, *Argynnis pandora* (samice), odchycený ve Vyšních Lhotách 11.VIII.2023 (foto: I. Boščík).

Fig. 1: Mediterranean Fritillary *Argynnis pandora* (female), captured in Vyšní Lhoty 11.viii.2023 (photo: I. Boščík).

Obr. 2: Okraj jetelového pole ve Vyšních Lhotách, místo nálezu *Argynnis pandora* (foto: 21.VIII.2023, I. Boščík).
Fig. 2: The edge of clover field in Vyšní Lhoty, place of *Argynnis pandora* record (photo: 21.viii.2023, I. Boščík).

Na území České republiky se perletovec červený objevuje výjimečně. Nálezy z České republiky pochází vesměs z jižní a jihovýchodní Moravy (BENEŠ et al. 2002). Ze Slezska doposud druh nebyl uveden.

MATERIÁL

Argynnis pandora (Denis & Schiffermüller, 1775), 1 ♀, Silesia, Vyšní Lhoty (6376d), GPS 49°38'36"N, 18°27'47"E, okraj jetelového pole, 405 m n. m., 11. VIII. 2023 leg. et coll. I. Boščík, T. Kuras revid.

Nález perleťovce červeného v katastru Vyšních Lhot reprezentuje první doložený výskyt ze Slezska. Současně se jedná o jeden z nejsevernějších záznamů druhu v České republice, i v Evropě. Jedná se o náhodný zálet jedince (kulturní jetelové pole nepředstavuje biotop druhu).

Je možné, že perleťovec v posledních dekádách areálově expanduje severním a severovýchodním směrem. To dokládají recentní nálezy z jihovýchodního Polska (BURY 2020), jižního Uralu, nebo severního Altaje (KNYAZEV 2018). Také u nás se perleťovec nepravidelně vyskytuje. Více pozorování pochází z jižní Moravy z rozmezí let 1935–1950 (BENEŠ et al. 2002; LAŠTŮVKA & LIŠKA 2011) a opakovaně zhruba z poslední dekády (viz 2013 – Starý Hrozenkov, Pitín, 2014 – Zdounky, 2015 – Slavkov u Uherského Brodu, 2016 – Štramberk, 2019 – Senorady, 2023 – Velké Opatovice; AOPK ČR 2023). Nálezy z České republiky představují vždy jen jednotlivá pozorování motýlů (mnohdy neolétaných). Lze ale prozatím vyloučit, že by perleťovec na území České republiky zakládal déle přežívající populace. Dle různých autorů jsou častější pozorování perleťovce červeného ze střední Evropy v posledních letech připisovány klimatické změně (srovnej SETTELE et al. 2008; SUNDE et al. 2023), podobně jako v případě areálové expanze některých jiných denních druhů motýlů, např. *Iphiclide podalirius* (L.), *Brenthis daphne* (Den. & Schiff.) nebo *Brintesia circe* (Fabr.). Pokud bude pokračovat trend nárůstu teplot ve střední Evropě, je pravděpodobné, že nálezy perleťovce červeného bude i nadále přibývat (stejně tak s rozvojem tzv. *citizen science* a sdílením informací amatérských entomologů).

LITERATURA

- AOPK ČR [Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky] (2023): Nálezová databáze ochrany přírody. URL: <http://portal.nature.cz/nd/> (přístup 30. 10. 2023)
- BENEŠ J., KONVIČKA M., DVOŘÁK J., FRIC Z., HAVELDA Z., PAVLÍČKO A., VRABEC V. & WEIDENHOFFER Z. (eds) (2002): Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I., II. Butterflies of the Czech Republic: Distribution and conservation I., II. SOM, Praha, 857 pp.
- BURY J. (2020): Uwagi o rozmieszczeniu i biologii dostojki pandory *Argynnis (Pandoriana) pandora* (DENIS & SCHIFFERMÜLLER, 1775) (Lepidoptera: Nymphalidae) w Polsce. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody* 39 (2): 3–18.
- KNYAZEV S.A. (2018): First record of *Argynnis pandora* ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Lepidoptera, Nymphalidae) on the Northern Altai (Russia, Southern Siberia). *Acta Biologica Sibirica*, 4 (2): 78–79.
- LAŠTŮVKA Z. & LIŠKA J. (2011): Komentovaný seznam motýlů České republiky. Annotated checklist of moths and butterflies of the Czech Republic (Insecta: Lepidoptera). Biocont Laboratory, Brno, 148 pp.
- MACEK J., LAŠTŮVKA Z., BENEŠ J. & TRAXLER L. (2015): Motýli a housenky střední Evropy IV. Denní motýli. Academia, Praha, 539 pp.
- MOUCHA J. (1951): The distribution of *Pandoriana maja* Cr. in Central Europe (Lep. Nymphalidae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae*, 27: 69–88.
- SETTELE J., KUDRNA O., HARPKE A., KÜHN I., VAN SWAAY C., VEROVNIK R., WARREN M., WIEMERS M., HANSBACH J., HICKLER T., KÜHN E., VAN HALDER I., VELING K., Vliegenthart A., WYNHOFF I. & SCHWEIGER O. (2008): Climatic Risk Atlas of European Butterflies. *BioRisk* 1 (special issue): 1–710.
- SUNDE J., FRANZÉN M., BETZHOLTZ, P.-E., FRANCIOLI Y., PETERSSON L.B., PÖRY J., RYRHOLM N. & FORSMAN A. (2023): Century-long butterfly range expansions in northern Europe depend on climate, land use and species traits. *Communications Biology*, 6 (601). URL: <https://doi.org/10.1038/s42003-023-04967-z>